STICUSA KNIPSELKRANT 99

BEURS- EN NIEUWSBERICHTEN

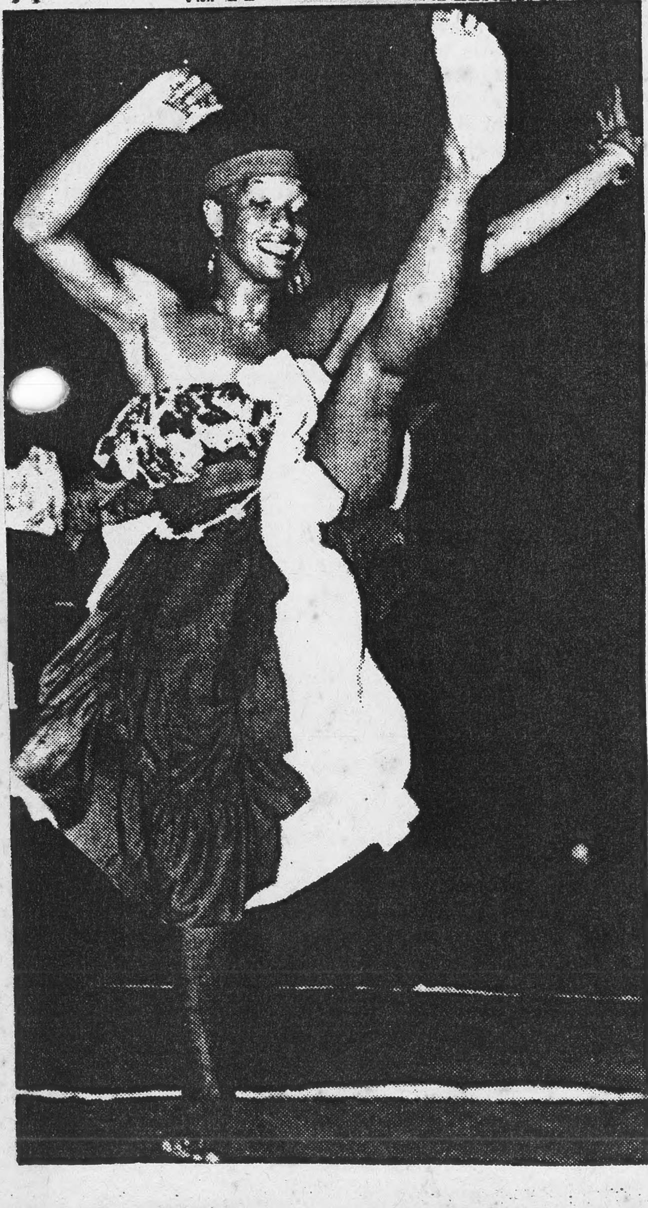
Zaterdag 19 oktober 1985

WILLEMSTAD — In het Sentro Deportivo Korsow is gisteravond een grootse culturele manifestatie gehouden in verband met het Internationale Jeugdcongres, dat de laatste dagen op Curaca plaats had.

De foto boven toont een groep uit Panama, die folkloristische dansen uitvoerde en op de andere foto is een danseres uit de Verenigde Staten te zien, die optrad namens de groep "Children of Dahomey."

Het was jammer, dat de publieke belangstelling te wensen overliet. Het gebodene was namelijk op erg hoog peil.

DONDERDAG 17 OKTOBER 1985

AMIGOE 1

Sint Maarten krijgt Bolivar- beeld

Premier voor onthulling beeld naar Bovenwinden

WILLEMSTAD—Vandaag vertrekt premier Liberia- Peters voor een vier dagen durend bezoek naar de Bovenwinden. Belangrijkste doel van dit bezoek is de bijwoning, morgen, van de onthulling van het Bolivar- beeld op het nieuwe Bolivar- plein op Sint Maarten. Hierna zullen alle Antilliaanse eilanden over een plein en beeld van deze Venezolaanse vrijheidstrijder beschikken.

Bij de Regeringsvoorlichtings- dienst in Willemstad was men vanmorgen niet op de hoogte van de reis van de premier, die naar alle waarschijnlijkheid ook Saba en Sint Eustatius zal bezoeken. Naast Liberia zal ook de Venezolaanse consul op Curaçao, dr Ochoa Teran, de plechtigheid bijwonen, evenals de directeur van het Venezolaanse Kabinet van Buitenlandse Zaken. Op de agenda staat verder dat de politieke leider van Sint Maarten, Claude Wathey, een onderscheiding zal krijgen, evenals de overhandiging van een schilderij van de Venezolaanse aan de Sint Maartense overheid. Van de Bovenwindse — en de Benedenwindse eilanden — is Sint Maarten het enige eiland waarop (nog) geen standbeeld is van Simon Bolivar. Na morgenmiddag zal hierin verandering komen.

Kookboek over Bovenwindse keuken als levenswerk

VOOR CLAUDETTE DAVIS is het verschijnen van haar kookboek bij uitgeverij In de Knipscheer een grote gebeurtenis. "Het is mijn levenswerk, ik ben speciaal voor mijn kookboek in Nederland blijven wonen. De mensen in Nederland en ook van de Benedenwinden moeten meer van de keuken van Sint Maarten gaan weten. Men maakt tegenwoordig wel veel buitenlandse reizen en dan maakt men wel kennis met andere keukens, de Antilliaanse is zo ook een beetje bekender geworden, maar met de Antilliaanse keuken bedoelen ze de Benedenwindse en ik wil juist het verschil met de Bovenwindse keuken laten zien. Daarom is het zo jammer dat de uitgever het niet geslaagd vond dat mijn boek "De keuken van Sint Maarten" zou heten. Hij koos voor de titel "Kookboek van de Antillen", maar dat is het dus niet."

Al gauw zet Claudette Davis zich in het gesprek over deze kleine teleurstelling heen. Met enig ongeduld vertelt ze haar voorgeschiedenis, ze wil liever over koken praten. Afkomstig van het Franse deel van Sint Maarten, leerde ze op het Nederlandse deel een Bonaireaan kennen met wie ze trouwde. Om studieredenen gingen ze naar Nederland. Daar ging het huwelijk fout, maar Claudette bleef in Leeuwarden, omdat de plannen voor haar kookboek al concrete vormen hadden aangenomen.

Een speciale kookopleiding heeft Claudette Davis niet gevolgd. "Ik ben met die hobby geboren, ze zeggen altijd: "It is a gift from God." Van jongs af stond ik in de keuken te kijken. Ik werd opgevoed door mijn grootmoeder en zij was een heel lekkere kookster. Ik keek dus wat ze deed, mocht langzamerhand een handje meehelpen en voor ik het wist, was ik de kokkin van de familie. Aan een gerecht voegde ik altijd iets eigens toe. Als ik gekookt had, zei men altijd, dat het iets *surprising* had, het smaakte altijd heerlijk. Toen ik later een tijdje in Amerika was, schreef ik voor mezelf recepten in een schrift met de titel "Claudette's eigen recepten".

Pas in Nederland heb ik er echt iets van gemaakt. Ik had een vriendin die elk weekeinde een recept van me wilde hebben. Ik verzorgde ook diners en dan vroegen de mensen me altijd: "Waarom schrijf je geen kookboek?" Ook die vriendin begon erop aan te dringen, want elke keer klopte alles prima, als ze precies deed wat ik opgeschreven had. Dus ik begon te denken, dat het eigenlijk helemaal niet zo'n gek advies was en ik ging al mijn eigen probeersels opschrijven."

De verschillen tussen de Bovenwindse en de Benedenwindse keuken vindt Claudette Davis niet erg groot, maar ze zijn volgens haar wel kenmerkend. "De manier van bereiden verschilt bij bepaalde gerechten. Als je het algemeen stelt, kan je zeggen, dat wij op de Bovenwinden het eten meer op een creoolse manier klaarmaken — creools dan in de Engelse betekenis van het woord — terwijl men op de Benedenwinden meer de Afrikaanse manier van koken heeft. Het verschil zit hem in de kruiden en de ingrediënten die je aan de recepten toevoegt. Dat levert ook een verschil in smaak op. Neem bijvoorbeeld de sopi di mondongo. Op de Benedenwinden voegen ze daar maïs aan toe, maar op Sint Maarten niet. Daar doen we er dumplings in, dat is een soort meel. Verder voegen we er callilu aan toe, een op spinazie lijkende groente die op Curaçao niet gebruikt wordt. Er gaat ook wat yam door en tania seed, dus knolsoorten. Dat alles levert verschil van smaak op met de Benedenwindse sopi di mondongo." Claudette Davis wijst op nog een kenmerkend verschil met de Benedenwinden. "Op Curaçao doen ze niet zo veel met peper, terwijl het echte creoolse eten veel gebruik maakt van peper. Op Sint Maarten zeggen we: "Hoe heter, hoe lekkerder." Verder is er ook verschil in het gebruik van bepaalde ingrediënten. Papaja kennen ze op de Benedenwinden als fruit, maar wij gebruiken papaja ook als groente. En verder is de keuken van Sint Maarten soms zoeter dan die van de Benedenwinden. Op Sint Maarten doen we suiker in de soep, dat doen ze op Curaçao niet."

Overeenkomsten zijn er natuurlijk ook. Claudette Davis: "Knoflook gebruiken we allemaal erg veel. Het is niet alleen goed voor de smaak, maar ook voor je bloed. En verder kruiden als thijm en basiliek, die worden overal veel gebruikt."

Hoeveel kruiden aan een gerecht toegevoegd moeten worden, vermeldt Claudette Davis in haar kookboek niet. "Als Antilliaan houd ik van pittig eten, maar in Nederland zijn er nogal wat mensen die daar niet zo erg van houden. Maar het boek heb ik ook voor hen geschreven, zij moeten ook van de gerechten kunnen genieten. Nu kunnen ze zelf bepalen hoe sterk ze het eten gekruid willen hebben."

Naast de eigen recepten van Claudette Davis — uitvindingen noemt ze die — bevat haar kookboek ook een flink aantal traditionele gerechten van Sint Maarten. "Anders was het geen kookboek van Sint Maarten. Je hebt bijvoorbeeld maïsmeel met coocoo, okra's. En red bean peas met rice. Op het Franse deel van Sint Maarten wordt veel, kabeljauw met mosselen, garnalen, uien en zo gegeten, en natuurlijk de Johnny cake, die als brood gegeten wordt. Als je ze in olie bakt, zouden Nederlanders denken aan een oliebol, maar Johnny cake smaakt heel anders en het is zwaarder."

Claudette Davis raakt niet uitgepraat over de bijzonderheden van de Bovenwindse keuken. "Als we stoofvlees maken, doen we een beetje bruine suiker door de hete olie, dan roeren we snel — want suiker brandt aan — en daarna doen we het vlees erin. De bruine suiker dient ertoe om zo snel mogelijk de kleur aan het vlees te brengen. Dat doet men in Nederland met boter, maar op de Antillen gebruiken we veel olie, omdat dat vloeibaar is en boter niet." Als ik zeg dat het me verbaasd, dat een schrijfster van een kookboek zo slank is, moet Claudette Davis lachen. "Ik denk aan mijn lijn. Het kookboek is ook niet echt vettig geschreven, daar moest ik wel voor oppassen, want behalve een schrijfster van kookboeken ben ik ook mannequin."

B. Jos de Roo.

Claudette Davis; nog niet aan het koken, maar wel aan het opwarmen?

Een juf die toveren kan

In de jaren vijftig schreven de op Curaçao geboren maar in Nederland opgegroeide Siny van Iterson en de Nederlandse auteur Miep Diekmann, die een groot deel van haar jeugd op Curaçao doorbracht, de eerste Nederlandstalige Antilliaanse jeugdboeken. In diezelfde tijd begon de Curaçaosche Sonia Garmers kinderboeken in het Papiamento te schrijven. Na haar kwamen er diverse opvolgers, maar tot nu toe zijn er in deze taal geen jeugdboeken voor dertien- tot zestienjarigen geschreven.

...Josette Daal...

Nederlandstalige jeugdliteratuur door Antillianen zelf verschijnt sinds de jaren zeventig. Diana Lebacs (geb. 1947) was de eerste met *Sherry* van 1971; Sonia Garmers (geb. 1933) volgde enkele jaren later met *Orkaan*. Mede door de stimulerende invloed van Miep Diekmann hebben beiden nu reeds een aantal werken gepubliceerd. Maar het is bij deze twee auteurs gebleven; ze hebben geen opvolgers gekregen op Curaçao. De andere auteurs schrijven hun kinderboeken nagenoeg uitsluitend in het Papiamento. Is daarom de Nederlandstalige kinder- en jeugdliteratuur op de Antillen een aflopende zaak geworden?

Ik denk het niet, want sinds vorig jaar hebben deze activiteiten zich naar Aruba verplaatst, waar een jongere generatie is begonnen te schrijven en te publiceren, alweer door initiatieven van de onvermoeibare Miep Diekmann en door de eigen tweetalige uitgeverij Charuba, zuster van Leopold, die als katalisator fungeert.

Zo publiceerde Desiree Correa (geb. 1953) haar *Mosa's eiland* over de verhouding van een opgroeiend Arubaans meisje en haar gezin, waar vooral de moeder-figuur centraal staat. Haar volgende roman is alweer in voorbereiding. En nu debuteert Josette Daal (geb. 1956) met *Warwind* een boek dat zich op de grens van de kinder- en jeugdliteratuur bevindt; het lijkt me geschikt voor vijfde en zesde klassers, maar ook zeker nog wel voor de brugklas.

Centraal staat in het verhaal een zesde klas lagere school in San Nicolas, die in de loop van het schooljaar een nieuwe juf krijgt om het schoolhoofd haar diensturen te kunnen laten uitoefenen. De titel "Warwind" is ontleend aan de 'biento di quarisma', de onberekenbare en harde wind die in de weken voor Pasen gewoonlijk over het eiland raast.

De juffrouw is weliswaar een 'kleintje', maar ze is tot heel wat in staat tegenover die grote zesde klassers, zoals de softbalspeler Ricardo, de nieuw in de klas gekomen slimme Khing, de dikkedrukke Sharon, de keurige Jessica en de angsthaas Amy.

Josette de Cuba-Daal: "Aanvankelijk heb ik de kleuterleidster- opleiding gevolgd, maar toen er na die studie geen werk voor me was, ben ik doorgegaan op de onderwijzers- opleiding; ik slaagde in 1983. Ik heb nu een paar jaar de diensturen van drie schoolhoofden waargenomen in San Nicolas. Ik gaf les in een vierde, vijfde en zesde klas. Een aantal ervaringen die ik daarmee opgedaan heb, zijn ook in dit boek verwerkt.

Ik ben zelf nogal klein van stuk en ik herinner me nog hoe de tweede dag op school een paar grote jongens aan het vechten waren. Ik kon ze niet uit elkaar krijgen en werd geholpen door een grote jongen die mijn getrek een poosje had staan bekijken: ik zal die kleine juf wel even helpen..."

Maar in het boek kan de juf best met de kinderen overweg, al is het wel vaak erg rumoerig in de klas. De juffrouw kan zelfs een beetje toveren, waarbij het zo geliefde kauwgom — bubbelgum — centraal staat. 'Jufgum', zoals ze genoemd wordt, verandert het kauwgom in een pluisje of in een luchtballon als de 'warwind' aan ramen en deuren rammelt en er een glazen blik in haar ogen komt... Maar het gebeuren is veel te grappig om hier te verklappen.

Het verhaal zelf heeft een erg aardige structuur. Er worden vijf schooldagen beschreven, waarop vijf keer iets geheimzinnigs gebeurt. Die gebeurtenissen liggen steeds verder uit elkaar, waardoor de lezersspanning op de proef gesteld wordt. Maar die wordt beloond door de climax die er in de steeds uitvoeriger beschreven, steeds fantastischer geheimzinnigheid zit.

Tegenover de jonge, speelse jufgum, die steeds solidair is met de leerlingen, staan wel heel zwartwit het strenge hoofd Schaarbaai en onderwijzer Kruis van de vijfde klas.

Josette Daal: "Ik herinner me mijn eigen schooltijd bij de strenge soeurs nog. Als je kauwgom in je mond had, moest je bladzijden vol strafwerk schrijven. Ik heb in mijn boek de oude generatie onderwijskrachten die autoritair waren, willen plaatsen tegenover een jongere waarbij de kinderen gelukkig veel meer zichzelf kunnen en durven zijn. Dat is de serieuze ondertoon van het boek. Ik heb tussen de regels door veel werkelijkheid gestopt. Je kunt er, denk ik, een heleboel uithalen, als je dat wilt. Maar ik houd er vooral van om te fantaseren. Dat heb ik gedaan met die geheimzinnige gebeurtenissen, die een geheim tussen de klas en de juf zijn. Serieus is dan wel weer dat ik laat zien hoe door een gefantaseerde gebeurtenis al ontzettend snel de wildste geruchten als waar gebeurd besproken worden, van Oranjestad tot in San Nicolas toe!"

EIGEN ERVARINGEN

"Ik heb de figuren in mijn boek gemaakt uit een combinatie van kinderen die ik op de verschillende scholen in de klas had. Als je les geeft, zie je veel leuke dingen die je eigenlijk op moet schrijven. Ik vind het ontzettend leuk om in San Nicolas te werken. Bij Sharon heb ik van twee kinderen één gemaakt, maar eigenlijk zijn ze allemaal een combinatie van de kinderen in de klassen en mijn fantasie. Zo'n Amy bijvoorbeeld, zo'n bangerdje, die zat echt in mijn klas.

Of de kinderen zichzelf kunnen herkennen? Ik denk van wel. Zo'n Jessica-figuur zit ook vaak in een klas: een keurig kind uit een goed milieu aan wie je merkt dat ze zich tussen andere kinderen niet helemaal thuis voelt. Maar aan de andere kant heb ik ook weer veel gefantaseerd, zoals Ricardo en Khing en de verhouding tot hun vaders. Jessica en Sharon zijn aanvankelijk elkaars tegenpolen, maar worden later dikke vriendinnen. Met Khings toekomstplannen en met de terugkeer van Ricardo's vader heeft het boek een happy ending gekregen. Toen Miep Diekmann op Aruba was en onze school zou bezoeken om er over haar werk te vertellen, zat ik tussen de leerlingen. Miep kwam met het hoofd de klas binnen en toen ze me niet tussen die grote leerlingen onderscheidde, vroeg ze, waar is Josette? Dat gegeven heb ik gebruikt omdat ik het zo leuk vond, maar ik heb het naar de inspecteur die op bezoek komt getransformeerd. Een echte inspecteur is er bij mij nog nooit geweest."

WERKWIJZE

"Ik liep al een paar jaar met het idee rond. Als je echt gaat werken met een klas is dat toch weer heel anders dan in het praktikum van de "Pedagogische Akademie". Bij je werk zie je de kinderen pas goed en vraag je je af; waarom zijn kinderen zo?

Maar hoe moet je beginnen, hoe beschrijf je de figuren die je wilt gebruiken, hoe begin en eindig je

doorlezen pag 4

vervolg pag 3

een hoofdstuk? Dit soort vragen heb ik met Miep Diekmann besproken die voortdurend aandrong door te gaan.

Toen heb ik ruim een maand zitten schrijven. En dan is het doorbijten! Je moet doorgaan. Ik heb een paar kleine kinderen en kan dus 's middags niet werken. Daarom schreef ik voor schooltijd, soms van twee tot zes uur in de ochtend.

Je denkt voortdurend na over het verhaal, maar je kunt ook weer niet te veel van te voren bedenken, want dan loopt het verhaal zelf niet meer lekker. Als je te veel symboliek zoekt is de echtheid van het verhaal weg; het vertelt zichzelf ook in de loop van het schrijfproces. Al schrijvende kom je vanzelf weer op ideeën, al is het gevaarlijk, want ze moeten passen in het geheel."

TWEETALIGHEID

"Ik ben eigenlijk tweetalig. Wij Arubanen leren gemakkelijk talen. Ik ben een half jaar in Nederland op school geweest tijdens een lang verlof van mijn ouders. Tegen mijn jongere broer praat ik Nederlands, tegen mijn oudere Papiamento. Ik gebruik beide talen; vaak begin ik in het Papiamento en eindig ik in het Nederlands.

Maar ik denk dat ik nog wacht met in het Papiamento te schrijven, ook al wegens de problemen met de spelling tussen Curaçao en Aruba, waardoor onze Papiamentse boeken nauwelijks verkocht worden op de andere eilanden.

Plannen voor een tweede boek zijn er al wel, maar ze hebben nog geen vaste vorm aangenomen. Daarin kan nog heel veel veranderen."

Op de vraag of Josette Daal haar eerste boek zelf ook heeft gelezen nu het gepubliceerd is zegt ze: "Ja, ik was erg nieuwsgierig naar mezelf".

OMSLAG EN ILLUSTRATIES

De kleurenomslag van *Warwind* en de illustraties in zwart-wit zijn gemaakt door Giolina Henriquez (geb. 1958) die hiermee debuteert als illustratrice.

Na haar middelbare school op Aruba, waar ze geboren is, volgde ze twee jaren een opleiding aan het Pine Manor College in Boston, V.S., waar ze een Fine Arts Award kreeg. In 1981 studeerde ze aan de Rhode Island School of Design af voor haar Bachelors of Fine Arts. Ook hier werd ze onderscheiden voor uitstekende prestaties. Ze keerde terug naar Aruba, waar ze zich vooral met het schilderen van grote doeken bezighoudt. Tentoonstellingen van haar werk waren te zien in Rhode Island (1980, 1981) Aruba (1983) Caracas (1984), Amsterdam (1984), Rijswijk (1985) en Aruba (1985).

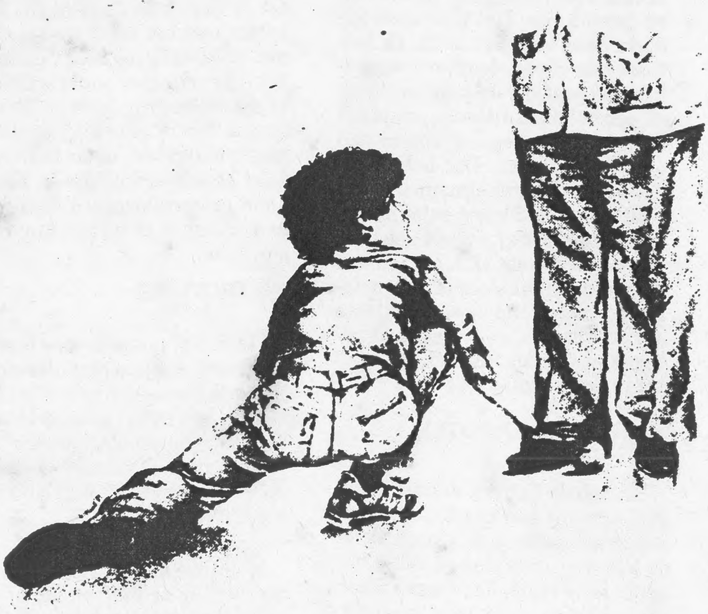
WARWIND

"In de V.S. kreeg ik aanvankelijk een heel strakke, schoolse opleiding met veel verplichte tekenonderwerpen om te doen. Dat gebrek aan vrijheid was een probleem voor mij en ik verzette me er fel tegen. Ik wilde mezelf zijn. Zo tekende ik met Thanksgiving bijvoorbeeld uit protest een kalkoen die vakkundig bezig is een man voor te snijden. Daar heb ik gezworen nooit meer te tekenen.

...het ging zo vlug dat Jessica haar vinger niet op tijd terug kon trekken...

...langzaam gingen Ricardo's ogen omhoog, van de schoenen, over de broekspijpen, langs een jasje, een das, een boord, naar een streng gezicht...

...ze knipoogde naar Ricardo, die haar nog steeds verwonderd zat aan te staren...

vervolg pag 4

Ik was na vier maanden weg en heb toen op een andere afdeling veel kunnen doen aan etsen, lithografieën en zeefdrukken. De persoonlijke begeleiding en de individuele benadering die daar regel waren, beviel me veel beter.

Maar ik heb toch de opdracht om boekillustraties te maken aangenomen, omdat ik voor een uitdaging van iets nieuws nooit uit de weg wil gaan. Tot mijn eigen verbazing heb ik het met veel plezier gedaan en ik wil er nu zeker mee doorgaan."

MYSTERIE

"Maar dat komt omdat ik veel vrijheid heb gekregen van de uitgever. Ik mocht zelf bepalen wat ik wilde tekenen, hoeveel tekeningen ik zou maken en in welke stijl. Zo kon ik mijn eigen fantasie helemaal uitleven waarbij ik me trouwens sterk aangetrokken voelde tot de mysterieuze zaken die Josette beschrijft. Deze illustraties maken is eigenlijk heel grappig, al was het wel veel werk zo'n eerste keer. Tot nu toe heb ik veel abstract werk geleverd omdat ik me te geremd voelde tijdens de opleiding in de V.S. om mezelf helemaal te geven. Abstract schilderen is vooral een spel met je intelligentie. Nu ik weer op Aruba ben durf ik emotioneler te werken; ik voel me hier beter op mijn gemak en dat uit zich bij mij in het figuratieve."

KARAKTERS

"Ik wist meteen welke gebeurtenissen uit *Warwind* ik wilde gebruiken als illustratie. Josette heeft sterke karakters neergezet en die wilde ik uitbeelden. Ik heb juist gekozen voor die onderwerpen die iemand anders niet zo gauw zou kiezen volgens mij; het mysterieuze heb ik eruit gehaald.

Veel boekillustraties vind ik vaak zo houterig. Ik heb echt geprobeerd er veel van mijn fantasie en gevoel in te leggen. Door middel van die vervagende techniek van duizenden minuscule puntjes zetten met een heel dun pennetje heb ik dat denk ik bereikt. Ook het weglaten van achtergronden werkte mee aan het mysterieuze, het loslaten van het realistische. Bovendien werkt een decor zo stripachtig. Ik heb gekozen voor de figuren, niet voor de ruimte daaromheen.

Het omslag heb ik met heel lichte econline gedaan. Dat was de eerste keer dat ik die techniek toepaste; ook tijdens mijn opleiding had ik dat nooit gebruikt.

Omdat ik vooral abstract schilder, ben ik ook niet zo goed gewend mensen te bekijken, om zo de kinderen uit het hoofd te tekenen. Ik heb foto's gemaakt, schetsen en studies, waarvoor kinderen hebben geposeerd. Al kostte het me veel moeite vrijwilligers te vinden.

Schilderijen en tekeningen moeten veel zeggen tot degene die ze bekijkt; de kijker moet er steeds nieuwe dingen in kunnen ontdekken. Maar ik wil er ook mijn eigen verhaal in hebben. Daarbij is de titel die ik later na veel moeite kies ook heel belangrijk voor mij. Je moet er over kunnen nadenken, maar het moet ook iets mysterieus blijven. Aanvankelijk schilderde ik over liefde maar vooral eenzaamheid; nu word ik concreter, maar die spanning tussen acstract en concreet, het langzaam bij stukjes en beetjes prijsgeven, moet blijven. Zo wil ik nu beide doen: schilderen en illustreren."

TOEKOMST

"Een tweede boekontwerp voor *Boy, een Antilliaanse jongen in het Nederlandse verzet*, door Ted Schouten, heb ik daarna gemaakt. Dat boek is nu ook al af. Het was een veel serieuzer onderwerp, waarvoor ik een schilderij gemaakt heb. Maar voor het derde boek ga ik weer terug naar de techniek die ik voor *Warwind* hanteerde.

In de V.S. zou ik waarschijnlijk intensiever gewerkt hebben. Aanvankelijk kwam ik terug voor drie maanden; ik ben nu alweer ruim drie jaar op Aruba. Schilderen is een deel van mijn leven en daarom was het gebrek aan contact met andere schilders op Aruba aanvankelijk een handicap. Maar nu heb ik een huis aan zee. Ik kan de natuur met mijn vingers raken en nu werk ik goed en voel ik me helemaal happy." ●

Wim Rutgers

Josette Daal: Warwind
Charuba — Oranjestad / Leopold
— Den Haag
1985
Omslag en illustraties Giolina
Henriquez

...nu hebben we een les die niet zo saai is...

...Giolina Henriquez...

Het nulde hoofdstuk van de Antilliaanse literatuur

'Vrouwenliteratuur' in de 19e eeuw II

De in de vorige aflevering aangehaalde conclusie van Johan Hartog, dat Mosa Lampe, die op Aruba woonde, de eerste *Antilliaanse* dichteres was, is waarschijnlijk wel voorbarig. Wel is ze de eerste *Arubaanse* dichteres en voor zover ik kon nagaan, de enige.

Het is opvallend hoe afwezig de andere eilanden zijn in de 19de eeuwse poëzie. Wat dat betreft doet de *Curaçaosche Courant* haar naam eer aan: de erin opgenomen poëzie lijkt slechts van dat eiland afkomstig.

Maar we moeten natuurlijk wel bedenken dat het eerst sedert het einde van de 18de eeuw aan kolonisten toegestaan werd zich op Aruba te vestigen. De (blanke) bevolking van dat eiland was aan het begin van de 19de eeuw nog bijzonder gering. In 1806 woonden er in totaal 1.546 mensen op Aruba (1.352 vrijen en 194 slaven); maar het Indiaanse deel was heel wat groter dan het blanke (60 blanke gezinshoofden tegen 141 Indiaanse). Aan het einde van de periode die ik bespreek, rond 1860, waren er iets meer dan 3.000 inwoners op Aruba; van zo'n geringe bevolking is geen literatuur te verwachten.

Pas in 1900 komen we voor het eerst een dichteres van de Bovenwinden tegen, namelijk de op Sint Maarten wonende Susan A. van Romondt, die een drietal Engelstalige gedichten publiceerde, waarvan twee over de Boerenoorlog (1900/1902) in Zuid-Afrika: "An appeal for the Boer" en een "Welcome to Oom Paul", als die in Nederland is om hulp te zoeken voor zijn oorlogvoering. Het derde gedicht is opgedragen aan Koningin Wilhelmina op haar trouwdag. Omdat deze gedichten geheel buiten de te bespreken periode liggen, laat ik ze verder rusten. Van andere eilanden is me in het geheel geen 19de eeuwse dichteres bekend.

Maar terug naar Hartogs conclusie.

Het eerste gedicht dat *The Curaçao Gazette and Commercial Advertiser* op 18 december 1812 opneemt, draagt het opschrift:

> *"The following elegant tribute of respect to the Prince Regent on his birth-day has been translated by a lady from the Italian of Signoir Caravita,"*

The following elegant tribute of respect to the Prince Regent on his birth-day has been translated by a lady from the Italian of Signoir Caravita

Ode

Gracious Power! protect
Our Prince, and King elect,
Nor our prayers reject,
On thee with hope we call?
May this much favour'd land,
The Regent long command,
On ev'ry trait'rous band,
Thy thunderbolts let fall!
May his lov'd isle o'erflow
with ev'ry gift below
Thy goodness can bestow,
Preserve his noble line!

Let balmy roses shed,
Sweet fragrance round his head,
And Angels guard his bed,
In panoply divine.
May Britain's flag remain,
treasure and pow'r to gain,
Proud Sovereign of the main
To face the world in arms:
Whilst George, Britannia's pride,
In whom three realms confide,
Withe vigour stems the tide
Disdaining all alarms
As England's oaks arise,
Triumphant to the skies
He evr'ry storm defies,
While changing Seasons roll;
So shall his glory spread,
On Fame's swift pinions led,
Till time himself be dead,
Echo'd from pole to pole!

(the Curaçao Gazette 18 december 1812)

Waarop een 32 verzen tellende 'ode' volgt. Of deze eerste gedrukte poëtische bijdrage van een Curaçaose 'lady' afkomstig was, wordt jammer genoeg niet vermeld. De voortdurende anonimiteit van de bijdragen maakt het trouwens in het algemeen moeilijk te bepalen waar de oorsprong van de gedichten ligt. Wel is het zo dat een buitenlandse herkomst vermeld wordt; daarom ga ik er vanuit dat wanneer er niets bijstaat, de bijdragen lokaal zijn. Maar dan is deze vertaling natuurlijk nog geen origineel werk.!

Maar ook als we deze 'lady' buiten beschouwing laten, heeft Hartog misschien nog geen gelijk, want op 18 maart 1820 publiceert ene Louisa twee Engelstalige gedichten: 'Let me' en 'I'll let you; In answer to the above' in de krant, die de redacteur V.P. een week later in Nederlandse vertaling weergeeft, hoewel hij moet erkennen:

> *"onmogelyk is het my de fyne naiviteit in het oorsprongelyke na te volgen, ik heb' zoo veel mogelyk zulks pogen te doen".*

Als we origineel en vertaling naast elkaar leggen moet ik hem inderdaad gelijk geven. Het anapestische metrum heeft V.P. weliswaar aardig geïmiteerd, maar vooral in de aardige dubbelrijmen van de even verzen schoot hij te kort in het Nederlands; bovendien moest hij vaak zinnen onnatuurlijk verwringen om toch in maat en rijm te kunnen blijven. Het origineel is van veel hoger literair gehalte!

Opnieuw moet ik de restrictie maken dat we niet weten wie deze Louisa is; maar als ze van Curaçao is (en ik vind in de *Curaçaosche Courant* geen aanwijzingen dat het niet het geval is) dan hebben we hier met het eerste originele gedicht van een Antilliaanse dichteres te maken, vier jaar eerder dan de Arubaanse Mosa Lampe.

Maar nogmaals, zekerheid heb ik niet! Ertegen pleit het gegeven dat de in de jaren 1817 tot 1820 zeer actieve V.P. vaker, naast enkele kennelijk originele gedichten, door hem gemaakte vertalingen plaatst, uit het Duits en Engels, waarvan hij dan wel bijna steeds de originele dichter vermeld (Byron, Cramer, Klopstock, Hagedorn); en een keer uit het Zweeds door Mevr. Meerman. Zouden zo ook de gedichten van Louisa als van vreemde herkomst beschouwd moeten worden? Maar wie is Louisa, vergeleken met de grote, bekende dichtersnamen?

"Let me"

I ne'er on that lip for a moment have gaz'd,
But a thousand temptation[illegible]t me;
And I've thought, at the dear little rubies you rais'd,
How delightful 't would be — if you'd let me.
Then be not so angry for what I have done.
Nor say that you've sworn to forget me;
They were buds of temptation too pouting to shun,
And I thought that you could not but — let me.
When your lip with a whisper came close to my cheek,
Oh! think how bewitching it met me;
And, plain as the eye of a Venus could speak,
Your eye seem'd to say — you would let me
Then forgive the transgression, and bid me remain,
For, in truth, if I go you'll regret me;
Then, oh! let me try the transg[illegible]on again,
And I'll do all you wish — if you'll let me.

Voor Curaçaose herkomst pleit dat de andere vertaalde gedichten, met één uitzondering van Byron's "Eve of battle", niet in de *Curaçaosche Courant* zijn opgenomen in hun originele versie, wat met Louisa's gedichten dus wél het geval is. En waarom alleen die voornaam Louisa? Nogmaals: de krant vermeldde steeds nauwgezet wat ze overnam uit andere bladen en hier staat niets anders dan wat V.P. boven de Nederlandse vertaling noteert: "Zeer vry gevolgd uit het Engelsch in de Curaçaosche Courant van den 18de Maart". De bron was in dit geval dus Curaçao, neem ik aan.

doorlezen pag 7

vervolg pag 6

"I'll let you"

In answer to the above

If a kiss be delightful, so tempting my lips
That a thousand soft wishes beset you,
I vow by the nectar that Jupiter sips,
On certain conditions — I'll let you.
If you'll swear by my charms that you'll ever be true,
And that no other damsel shall pet you,
By the stars that now roll round you summit of blue,
Perhaps, sir — perhaps, sir — I'll let you.
If not urged by a passion as fleeting as wild,
That makes all the virtues forget you,
But affection unsullied, soft fervent, and mild
You ask for the kiss — why — I'll let ...
And Oh! should you seek it, a seal for the vows,
You intended when first, sir, I met you.
To pledge me your faith and to make me your spouse,
Why then — then indeed, love — I'll let you.

Louisa.

(18 maart 1820)

Maar ook als we Louisa dan maar bij de Antilliaanse dichteressen inlijven, blijft hun aantal in de 19de eeuw literaire bedrijvigheid uitermate gering. Al is het natuurlijk mogelijk dat ook vrouwen anoniem of onder pseudoniem schreven.

Diverse auteurs uit de 19de eeuw zelf wijzen erop dat vooral de vrouwen veel Papiaments gebruikten. Deze omstandigheid was waarschijnlijk niet bevorderlijk voor het schrijven in een Nederlandstalige krant.

Hoe was de algemene ontwikkeling? Cijfers tonen aan dat ook meisjes naar school gingen; in een opgave van 1845 volgden zelfs meer meisjes dan jongens onderwijs (577 tegen 421). Hoeveel vrouwen waren er verhoudingsgewijs in de kolonie? W.E. Renkema bespreekt op p. 336/338 van zijn *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw* (1981 het vrouwenoverschot dat gedurende de hele 19de eeuw op Curaçao heerste. Getalsmatig waren vrouwen in de meerderheid. De geringe literaire deelname geeft toch wel enige indicatie over de maatschappelijke positie van de Curaçaose vrouw in de 19de eeuw, die kennelijk weinig aan het openbare leven deelnam, althans het literaire deel daarvan. ●

door Wim Rutgers

Georganiseerd door Innerwheel en Rotary Club:

NATIONALE FOTOWEDSTRIJD ECLATANT SUKSES

WILLEMSTAD – De nationale fotowedstrijd, welke in het kader van het Internationale Jaar van de Jeugd georganiseerd werd door de service clubs Innerwheel Curaçao en Rotary Club Curaçao met de firma Hagemeyer Curaçao N.V., vertegenwoordiger van Kodak, als sponsor, is een éclatant sukses geworden. De wedstrijd, welke als onderwerp "De Jeugd op de Nederlandse Antillen" had, heeft naar het oordeel van de organisatoren het gestelde doel bereikt, t.w. de participatie van de jeugd op alle zes eilanden van de Nederlandse Antillen te aktiveren en te stimuleren.

Door het grote aantal inzendingen (meer dan 200 zwart-wit en kleuren foto's) zag de jury zich voor een moeilijke taak gesteld. De jury bestond uit: mevrouw D. Sampayo-Garrido Nijgh, schilderes, en de heren F. Nijborg, beroepsfotograaf, M. Koch, architekt, E. Juliana en J.M. Capricorne, beiden bekende kunstenaars.

Innerwheel Curaçao stelt er prijs op bekend te maken, dat de jury inmiddels de diverse winnaars heeft aangewezen. Deze personen zijn telefonisch ingelicht, terwijl de winnaars die op Aruba en Bonaire wonen, een uitnodiging hebben ontvangen om hun prijzen persoonlijk in ontvangst te nemen op de dag van de officiële opening van de expositie in het Curaçaosch Museum, op zaterdag 30 november a.s. om 17.00 uur.

Het doet Innerwheel Curaçao bijzonder veel genoegen te kunnen mededelen, dat Z.E. Prof Dr. R.A. Römer, Gouverneur van de Nederlandse Antillen, haar uitnodiging heeft aanvaard om de officiele opening te verrichten en de prijzen uit te reiken aan de gelukkige prijswinnaars.

De tickets voor de winnaars van Aruba en Bonaire zijn ter beschikking gesteld door onze nationale luchtvaartmaatschappij, A.L.M., een geste waar de organisatoren openlijk hun waardering voor willen uitspreken. Deze waardering geldt uiteraard eveneens voor de andere bedrijven en firma's die prijzen ter beschikking hebben gesteld en van wier naam mededeling is gedaan in onze eerdere perscommuniqués.

Om het verrassingselement te bewaren zullen de prijswinnaars eerst op 30 november a.s. vernemen welke prijs zij gewonnen hebben. Tot het moment van bekendmaking beschikken slechts de leden van de jury over deze informatie.

Alle ingezonden foto's zullen in de expositiezaal van het Curaçaosch Museum worden tentoongesteld.

De Kodak workshop zal thans op zondag 1 december a.s. van 14.00 tot 17.00 uur plaatsvinden in het Curaçaosch Museum en een uitnodiging gaat hierbij uit naar alle belangstellenden voor deze audio visuele presentatie over fotografie in het algemeen.

Tenslotte, doch zeker niet op de laatste plaats, maakt Innerwheel hierbij de namen van de prijswinnaars in alphabetische volgorde bekend:
H. Beeker, Curaçao; A.R. Blom Curaçao; W. Elstak Curaçao; A. Fraai Curaçao; Mw. R. Geerman Aruba; Mw. C. Huizenk-Huberti Curaçao; Mw. R. Raken v.d. Velden Curaçao; H. Rigot Curaçao; A. Schnog Curaçao; Mw. K. Schreuder–Kerpel Curaçao; G. Spellens - Aruba; Mw. E. Spijkstra Curaçao; G. Veenstra Curaçao; Mw. E. Verton Curaçao; Mej. D. Vivo - Bonaire; K. Wong Curaçao.